

Düşünsel Anarşizmi Hapseden İfade İstenci ve Doğal Otorite

Doç. Dr. Araştırmanı Öneririm

06.10.2022

Düşünce temelde dilden bağımsızdır ancak iletişim istenci ile her bir ifadeye teker teker hapsedilir. Kelimelerin, farklı diller veya kültürler arasındaki etkileşim esnasında "tam olarak" ifade edilemiyor oluşu makro düzlemde; farklı bireyler ya da küçük gruplaşmalar arasındaki etkileşim esnasında "çağrışım farklılığından" ötürü ortaya çıkan anlaşmazlıklar ise mikro düzlemde bu durumun sonucudur.

Buradaki kilit nokta, çağrışım farklılığıdır. Kelimeler mikro veya makro her durumda her kişiye farklı şeyler çağrıştırdığından, kelimeler, "sözlükler" ve "anlam ataması" ile hapsedilmeye çalışılır. Kelimelerin ortak anlamı, yani sözlükler, yanlısamadır. Kelimeler; her bireyde, bağlamın, yani algıladığı çevrede ürettiği anlık bilginin, etkisi ile farklı anlamlara bürünür. Bunu açarsak; kelimeler düşünceleri halihazırda haps etmek için vardır. Sözlükler ise hangi kelimenin hangi düşünceyi hapsedtiği konusunda mikro ve makro düzlemde bağımsız bir şekilde buna yardımcı olmak için üretilir. Dilin, eski ve gizli anlaşmalar bütünü olduğuna karşılık "Çağrışım Farklılığı Problemi" oldukça ilgi çekicidir. Söz edilen anlaşmalar bütünü ancak ve ancak yukarıda belirtildiği üzere bir yanlısamadan ibarettir; aşırı genel birkaç kavramın tamamen ortak anlam taşıdığı sanısından doğmaktadır.

Çağrışım Farklılığı Problemi'nin açıkça görüldüğü bir nokta ve belki de en büyük kanıtı, yapay zekadır. Yapay zekanın kavramsallık probleminden daha önce "Yapay zeka akıl sağlığını kaybet" yazımda bahsetmiştim:

"Kavramsallıktan kastım şu; insan beyni, anımsama [bu yazıda çağrışım kelimesini daha uygun gördüm] yoluyla hareket eder. Ben size insan dediğim zaman, size bunu dedikten sonra insan kelimesini hangi anlamda kullandığıma dair bir tanım yapmam, aslına bakarsanız isterseniz bile yapmam pek kolay değildir. Siz ise benden böyle bir tanım yapmamı beklemezsiniz, insan kelimesinin size anımsattığı ilk şeyi temel alarak konuşmaya devam edersiniz. Ancak bu, bir robot için böyle olmaz. Bir robota, insanın ne olduğu hakkında tanım vermeniz gerekir. Kuralları incelersek; insan, insanlık, robot, zarar vermek, faydalı olmak, korumak ve güç kullanmak kavramlarını teker teker tanımlamanız gerekir ki, bu tanımların her birinin uzun uzadıya tartışıldığı, tartışılıyor olduğu ve hâlâ tartışılması gerektiği gibi, tartışmaya katılacak 8 milyar insanın ortaklaşa bir tanım yapması gerekliliği pratikte büyük bir zorluk ortaya çıkarır."

Mikro ve makro her düzlemde, insan beyni de aynı şekilde Çağrışım Farklılığı Problemi'den muzdarip olmasına rağmen problemin sebebi olan çağrışım prensibi, problemi gizlemektedir.

Anlaşılabileceği üzere insan, temelde, sanılanın aksine, üretilmiş kavramlar ile düşünmez. Düşünce çağrışımından ibarettir, çağrışım ise ifade istenci ile kavramlara dönüştürülür. Kavramlar ile düşünmek ise kavramların ve kavramların bağlamında kültürlerin, kültürlerin bağlamında dillerin, içinde bulunduğu mikro ve makro grupların ve kitlelerin, grup ve kitleler bağlamında ait hissettiği kimliklerin ve saydıklarının tamamını şekillendiren iktidar ilişkilerinin sınırları içerisine haps olur.

Düşüncelerin kavrama dönüştürülmesi ya da kavramlar ile düşünmek, ifade istenci veya daha genel şekilde söylemek gerekir ise iletişim istencinden doğar. İletişim monolog olabileceği gibi kişiler arası da olabilir. Monolog veya diyalogun doğrudan kelimelerle olmasına ihtiyaç yoktur, ifade istencinin ortaya çıkardığı diller, kelimelerden daha çeşitlidir. Bu istenç iktidar ilişkileri tarafından yönetilir. Kültürler, kitleler, kimlikler, iktidarın bireyi yönetmek için yaptığı kategorizasyonlardır.

Örneğin; eşcinselliği veya daha genel haliyle heteronormatif olmayan her durumu çağrıştıran kelimeler veya simgeler, yani fonetik veya ideografik şekilde ifade edilen düşünceler, belli başlı toplumlarda ifade edilmez ya da edildiği vakit ayıplanır, dışlanır; "normal" olan heteronormatif düşüncelerin kısırıldığı kelimeler iken, aksi düşüncelerin kısırıldığı kelimeler ötekileştirilir. Basitleştirirsek; eşcinsellik, önce ifade istenci yüzünden ortaya çıkan simge veya kelimeler bağlamıyla hapsedilir, ardından bu simge ve kelimelerin ötekileştirilmesi yolu ile baskılanır. İktidarın inşa ettiği normal korumanın en basit yolu, ifadeye sıkıştırılan düşünceleri baskılamaktır.

Örneğin dayanak noktası olan eşcinsellik kelimesi ile (doğrudan eşcinsel kelimesinden bahsetmiyorum; gay, lezbiyen, ibnelik, yuvarlaklık veya aklınıza gelen tonlarca diğer kelimeyi sıralamaya üşendiğimden bunu kullanıyorum.) sadece "akla gelen ilk anlamıyla" eşcinsel ilişki kastedilmez. Hiçbir kelimenin sınırlarının keskin olmayışından ötürü, şeytanlaştırılan ve ötekileştirilmek istenen başka düşünceler için eşcinsellik kavramının kapsamı genişletilir; "erkeklerin" sergilediği "feminenlik" veya "kadınların" sergi-

lediği "maskülenlik" zaman zaman "eşcinsellik" bağlamında birbirine eşitlenerek ötekileştirilmeye dahil edilir. Tırnak içine alınan her kavram hapsedilmiş düşünceler, örneğimizdeki "eşcinsellik" ise bu hapsedilmiş düşünceler için bir çatı haline gelir. Kısacası; kapsamı geniş tek bir kelime, iktidar ilişkilerinin "yapay çağrışım" üreterek "anlam ataması" veya "sözlükleştirme" hareketi sonucu şeytanlaştırılan tüm düşünceleri baskılamaya yaramaktadır.

Düşüncenin hapsedilmesi, sadece şeytanlaştırma amacı ile ortaya çıkmak zorunda değildir. Eşcinsellik çatısı altında pozitif anlam yüklenmesi amacı ile ortaya atılan kelimeler de vardır; örneğin, "masum" bir tanımlama veya insanların kendilerini tanıma veya kolayca "aidiyet" hissetmesi için ortaya atılan, biseksüel, panseksüel, gender-fluid, vesaire. Bu kelimelerin ilk ortaya çıkışı, eşcinsellik çatısı altında bir şeytanlaştırma değil, yukarıda dediğim gibi aidiyet üretme veya "normalleştirme" amacıdır.

Sonuç olarak; iktidar, bireyin başkalarıyla arasındaki ilişkilerde, somut bir yönetici şeklinde dışarıda olabileceği gibi bireyin kendisi ile arasında da görülebilecek bir otoritedir ve otorite, ötekileştirme kadar normalleştirme ile de bireyi yönetir; O halde, sonuç olarak; düşüncenin özgürleştirilmesinin önündeki ilk engel, ifade istencinin iktidar ilişkileri veya otoriteye kapılması ile ifade edilen düşünceler, hapsedilmesidir; buna rağmen, ifade istenci özgürleştirilemezdir. ifade istenci, bir süreçtir, bu sürecin sonucu olarak "düşünsel anarşizm" ortadan kalkar. Düşünce, ifade istencinin ortadan kalkması ile bir miktar daha özgür hale gelebilir.

Kişi, daha en başta düşüncelerinin kavramsallaştırması ile özneleştirilir; pekçok anarşistin devlet, hiyerarşi, eşitsizlik, mülkiyet, piyasa, iyilik, kötülük, sınıfsallık gibi düşüncelerin sıkıştırıldığı diğer kavramları tartışmasına rağmen düşünsel anarşizme değinmemesi ilginçtir. Bunun sebebinin ise ifade istenci kavramının muhtemelen pekçok anarşist teorisyen için doğal otorite içerisinde tartışılacak olması ve doğal otoritenin mutlak iyi olduğu düşüncesidir. Oysa düşünsel anarşizm için kavramsız düşüncenin ötesine geçmemek, bir şeyler ifade etmemek, doğal otorite ile kavgalı olmak gerekmektedir.

Anarşist Kütüphane

Doç. Dr. Araştırmanı Öneririm
Düşünsel Anarşizmi Hapseden İfade İstenci ve Doğal Otorite
06.10.2022

06.10.2022 tarihinde şuradan alındı: docdrarastirmanioneririm.substack.com

tr.anarchistlibraries.net